

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ.Λ.Π.

ΚΑΤΑ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(Προσφυγή υπ' αριθ. 646/05)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

26 Απριλίου 2007

*Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις οριζόμενες στο άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως προϋποθέσεις.
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.*

Στην υπόθεση Μακροπούλου κ.λ.π. κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα),
συνεδριάζον σε τμήμα συντιθέμενο από τους δικαστές :

N. VAJIC, Πρόεδρο,

K.A. POZAKH,

A. KOVLER,

E. STEINER,

K. HAJIYEV,

S.E. JEBENS,

G. MALINVERNI,

και τον Γραμματέα του Τμήματος, S. NIELSEN.

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 29 Μαρτίου 2007.

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω ημερομηνία :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 646/05) προσφυγής, την οποία κατέθεσαν κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας τρεις Έλληνες υπήκοοι, η Ελευθερία Μακροπούλου, ο Απόστολος Βελεσιώτης και ο Αντώνιος Βελεσιώτης («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 16 Δεκεμβρίου 2004 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον Δικηγόρο Θηβών Ι. Κτιστάκι. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από την εξουσιοδοτημένη εκπρόσωπο του πληρεξουσίου της, Γ. Σκιάνη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 13 Μαρτίου 2006, το Δικαστήριο απεφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση τη σχετική προς τη διάρκεια της διαδικασίας αίτηση. Δυνάμει του άρθρου 29 § 3 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο απεφάσισε να αποφανθεί ταυτοχρόνως επί του παραδεκτού και της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

4. Οι προσφεύγοντες είναι κάτοικοι Αθηνών. Η πρώτη προσφεύγουσα είναι σύζυγος του δευτέρου προσφεύγοντος και μητέρα του τρίτου προσφεύγοντος.

5. Στις 26 Μαρτίου 1997, η πρώτη προσφεύγουσα κατέθεσε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κορίνθου αγωγή αποζημιώσεως κατά ενός εργολάβου οικοδομών. Δικάσιμος ορίσθηκε αρχικώς η 8^η Οκτωβρίου 1997, και, μετ' αναβολή, η

25^η Φεβρουαρίου 1998, και στη συνέχεια η 11^η Νοεμβρίου 1998, οπότε και η δίκη ακυρώθηκε κατόπιν αιτήσεως των διαδίκων.

6. Στις 17 Φεβρουαρίου 2000, η πρώτη προσφεύγουσα κατέθεσε νέα αγωγή. Δικάσιμος ορίστηκε αρχικώς η 25^η Οκτωβρίου 2000, και, μετ' αναβολή, η 28^η Φεβρουαρίου 2001.

7. Στις 30 Απριλίου 2001, με μία μη οριστική απόφαση, το δικαστήριο διέταξε την εξέταση μαρτύρων και τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, η οποία έπρεπε να πραγματοποιηθεί με πρωτοβουλία του πλέον επισπεύδοντος διαδίκου (απόφαση 130/2001). Το δικαστήριο όρισε πραγματογνώμονα, ο οποίος έπρεπε να ορκισθεί εντός προθεσμίας τριάντα ημερών από της κοινοποιήσεως της αποφάσεως και να υποβάλει την έκθεσή του εντός προθεσμίας εξήντα ημερών από της ορκωμοσίας του πραγματογνώμονα. Στις 19 Μαρτίου 2002, η πρώτη προσφεύγουσα ζήτησε από το δικαστήριο να αντικαταστήσει τον πραγματογνώμονα επειδή ήταν πολύ απασχολημένος με τις υπόλοιπες επαγγελματικές ασχολίες του. Στις 12 Απριλίου 2002, το δικαστήριο έκανε δεκτό το αίτημα της πρώτης προσφεύγουσας και αντικατέστησε τον εν λόγω πραγματογνώμονα (απόφαση 851/2002). Παράλληλα, η εξέταση των μαρτύρων ορίστηκε για τις 30 Μαΐου 2002, αλλά ουδείς ενεφανίσθη κατά την ημερομηνία αυτή. Με την από 21 Μαΐου 2004 επιστολή, ο δεύτερος πραγματογνώμονας, τον οποίο είχε διορίσει το δικαστήριο, παραιτήθηκε για λόγους υγείας. Η υπόθεση ακόμα εκκρεμεί ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου.

II. ΟΙΚΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

8. Οι οικείες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έχουν ως εξής :

Άρθρο 106

«Το δικαστήριο ενεργεί μόνο ύστερα από αίτηση διαδίκου και αποφασίζει με βάση τους πραγματικούς ισχυρισμούς που προτείνουν και αποδεικνύουν οι διάδικοι (...)»

Άρθρο 108

«Οι διαδικαστικές πράξεις ενεργούνται με πρωτοβουλία και επιμέλεια των διαδίκων (...)»

Με τα ως άνω άρθρα, θεσπίζεται η αρχή της διαθέσεως και η αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων. Κατά την αρχή διαθέσεως, η δικαστική προστασία στο πλαίσιο των διαφορών αστικής φύσεως, παρέχεται μόνο ύστερα από αίτηση των διαδίκων, στο μέτρο που υφίσταται και εφόσον συνεχίζει να υφίσταται. Εξ άλλου, κατά την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων, η πρόοδος μιας διαδικασίας αστικής φύσεως εξαρτάται εξολοκλήρου από την επιμέλεια των διαδίκων (Π.ΥΕΣΣΙΟΥ-ΦΑΛΤΣΗ, *Civil Procedure in Hellas*, εκδόσεις Σάκκουλας-Kluwer, σελ. 45 και επόμενες).

Άρθρο 173

«1. Όποιος προκαλεί (...) δίκη προκαταβάλλει τα τέλη για τις συζητήσεις της δίκης αυτής.

(...)

3. Ο διάδικος που προκαλεί διαδικαστική πράξη προκαταβάλλει τα έξοδα και τα τέλη της.»

Άρθρο 260

«Αν κατά την εκφώνηση της υπόθεσης δεν εμφανίζονται όλοι οι διάδικοι (...), η συζήτηση ματαιώνεται.»

Άρθρο 309

«Οι αποφάσεις που (...) δεν κρίνουν οριστικά μπορούν είτε αυτεπαγγέλτως είτε με πρόταση κάποιου διαδίκου που υποβάλλεται μόνο στη διάρκεια της συζήτησης της υπόθεσης (...), να ανακληθούν σε κάθε στάση της δίκης από το δικαστήριο (...)»

Άρθρο 368

«1. Το δικαστήριο μπορεί να διορίσει έναν ή περισσότερους πραγματογνώμονες, αν κρίνει πως πρόκειται για ζητήματα που απαιτούν για να γίνουν αντιληπτά ειδικές γνώσεις επιστήμης ή τέχνης.

(...)

2. Το δικαστήριο οφείλει να διορίσει πραγματογνώμονες αν το ζητήσει

κάποιος διάδικος και κρίνει πώς χρειάζονται ειδικές (ιδιάζουσες) γνώσεις επιστήμης ή τέχνης.»

Άρθρο 370

«1. Οι πραγματογνώμονες διορίζονται από το δικαστήριο που δικάζει την υπόθεση (...).

(...)

3. Τους πραγματογνώμονες μπορεί να τους αντικαταστήσει για εύλογη αιτία ο εισηγητής ή ο δικαστής που τους διόρισε, με αίτηση των διαδίκων ή αυτεπαγγέλτως κατά τη διαδικασία των άρθρων 686 επ.»

Άρθρο 386

«Αν ο διορισμένος πραγματογνώμονας οφείλει να εκτελέσει τα καθήκοντα που του ανατέθηκαν και αρνηθεί αδικαιολόγητα ή παραλείψει οποτεδήποτε να τα εκτελέσει, εκτός από την υποχρέωσή του για αποζημίωση, καταδικάζεται χωρίς κλήτευση ύστερα από αίτηση κάποιου διαδίκου, από το δικαστήριο που δικάζει την υπόθεση ή το δικαστήριο ή το δικαστή που τον διόρισε, στα δικαστικά έξοδα με τα οποία ο διάδικος που έκανε την αίτηση επιβαρύνεται εξαιτίας της αποχής ή της άρνησης του πραγματογνώμονα. Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει αυτεπαγγέλτως και χρηματική ποινή σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 205.»

Κατά τη νομολογία, ο πραγματογνώμονας που διορίζεται από ένα δικαστήριο, δικαιούται να εισπράττει προκαταβολικώς τα έξοδα και την αμοιβή του από τον διάδικο που του κοινοποιεί τον διορισμό του, τον καλεί να ορκισθεί και να ενεργήσει την πραγματογνωμοσύνη, ακόμα και αν ο διάδικος αυτός δεν έχει προκαλέσει την απόφαση περί διενέργειας πραγματογνωμοσύνης (Εφ.Αθ. 3836/1997, Εφ.Θεσ. 2955/1989).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΑΙΤΙΑΣΕΩΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

9. Οι προσφεύγοντες διατυπώνουν παράπονα όσον αφορά τον δίκαιο χαρακτήρα και τη διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας. Επικαλούνται το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει ότι :

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δίκαια (...) εντός ευλόγου προθεσμίας από (...) δικαστήριο, το οποίο (...) θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

A. Όσον αφορά τον δεύτερο και τρίτο προσφεύγοντα

10. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι προσφεύγοντες υπ' αριθ. 2 και 3 δεν προσέφυγαν μαζί με την πρώτη προσφεύγουσα ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κορίνθου και, επομένως, δεν συμμετέχουν στην επίμαχη διαδικασία. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν δύνανται να διατείνονται ότι έχουν προσωπικώς θιγεί από τις προβαλλόμενες παραβιάσεις (βλ., προς την κατεύθυνση αυτή, *Κακαμούκας κ.λ.π. κατά της Ελλάδος* (déc.), n° 38311/02, απόφαση της 25^{ης} Μαρτίου 2004, *Κοσμίδης κ.λ.π. κατά της Ελλάδος* (déc.), n° 32141/04, απόφαση της 24^{ης} Οκτωβρίου 2006).

11. Ως εκ τούτου, κατά το μέρος που εισήχθη από τον δεύτερο και τρίτο προσφεύγοντα, πρέπει η προσφυγή να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 παρ. 3 και 4 της Συμβάσεως.

B. Όσον αφορά την πρώτη προσφεύγουσα

1. Περί της σχετικής προς τον δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας αιτιάσεως

Επί του παραδεκτού

12. Κατά την πάγια νομολογία των οργάνων της Συμβάσεως, το ζήτημα εάν μία δίκη είναι σύμφωνη προς τις απαιτήσεις του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, πρέπει, κατ' αρχήν, να εξετάζεται βάσει της συνολικής διαδικασίας, δηλαδή αφού αυτή ολοκληρωθεί (βλ., π.χ., *Farcas κ.λ.π. κατά της Ρουμανίας* (déc.), n° 67020/01, απόφαση της 12^{ης} Οκτωβρίου 2004). Εντούτοις, σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις, δεν μπορούμε να αποκλείσουμε το γεγονός ότι κάποιο συγκεκριμένο στοιχείο είναι σε τέτοιο βαθμό αποφασιστικό ώστε να επιτρέψει στο Δικαστήριο να

κρίνει περί του δικαίου χαρακτήρα της δίκης σε πιο πρώιμο στάδιο, πριν ακόμα τα εθνικά δικαστήρια εκδώσουν οριστική απόφαση για την υπόθεση (βλ., *mutatis mutandis*, *Δεληγιάννης κατά της Ελλάδος*, (déc.), n° 5074/03, απόφαση της 5^{ης} Ιουνίου 2003). Σημειώνοντας ότι η αστική διαδικασία, την οποία ήγειρε η πρώτη προσφεύγουσα, εκκρεμεί ακόμα ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κορίνθου, το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να δεχθεί ότι η απόφαση του δικαστηρίου να διατάξει πραγματογνωμοσύνη, συνιστά παρόμοια περίπτωση.

13. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι κατά το παρόν στάδιο της διαδικασίας, η οποία εκκρεμεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, η αιτίαση αυτή είναι πρόωρη και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 5 παρ. 1 και 4 της Συμβάσεως.

2. Περί της σχετικής προς τη διάρκεια της διαδικασίας αιτιάσεως

14. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η επίμαχη διαδικασία διέπεται από την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων. Ωστόσο, ούτε η πρώτη προσφεύγουσα ούτε ο αντίδικος κοινοποίησαν στον δεύτερο πραγματογνώμονα τον διορισμό του, ώστε να μπορέσει αυτός να ορκισθεί. Έτσι, ο δεύτερος πραγματογνώμονας δεν είχε καμία υποχρέωση να διενεργήσει την πραγματογνωμοσύνη. Επίσης, η πρώτη προσφεύγουσα δεν κατέβαλε στον πραγματογνώμονα την αμοιβή του. Και ναι μεν η αμοιβή βαρύνει τον ηττώμενο διάδικο, όμως το αυτό ισχύει και για τον διάδικο ο οποίος καλεί τον πραγματογνώμονα να ορκισθεί και οφείλει να του προκαταβάλει την αμοιβή. Τέλος, η Κυβέρνηση επισημαίνει ότι η πρώτη προσφεύγουσα δεν εξήντλησε τα εσωτερικά ένδικα μέσα, αφού θα μπορούσε να ζητήσει από το δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 309 ΚΠολΔ, να ανακαλέσει την απόφασή του, με την οποία διέτασσε πραγματογνωμοσύνη.

15. Η πρώτη προσφεύγουσα απαντά ότι δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί υπεύθυνη για τις διαδοχικές παραιτήσεις των διορισθέντων πραγματογνώμωνων. Στο μέτρο που το δικαστήριο διέταξε αυτεπαγγέλτως μία πραγματογνωμοσύνη, έγκειτο σε αυτό να αντικαταστήσει τον δεύτερο πραγματογνώμονα, ο οποίος αναγκάστηκε να παραιτηθεί για λόγους υγείας, από έναν τρίτο. Η πρώτη προσφεύγουσα επισημαίνει, περαιτέρω, ότι οι πραγματογνώμονες δεν διενήργησαν την πραγματογνωμοσύνη, υπονοώντας έτσι ότι δεν ήταν υποχρεωμένη να τους πληρώσει. Προσθέτει δε ότι, ούτως ή άλλως, ουδέποτε οι πραγματογνώμονες ισχυρίστηκαν ότι ο λόγος της

παραιτήσεώς τους ήταν η μη καταβολή των εξόδων τους.

α) Επί του παραδεκτού

16. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3 της Συμβάσεως. Το Δικαστήριο επισημαίνει εξ άλλου ότι η εν λόγω αιτίαση δεν προσκρούει σε κάποιον άλλον λόγο απαραδέκτου. Αρμόζει, επομένως, να γίνει δεκτή.

β) Επί της ουσίας

i. Περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη

17. Η περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 26 Μαρτίου 1997 και δεν έχει ακόμα τερματισθεί. Διήρκεσε, επομένως, πλέον των εννέα ετών και ένδεκα μηνών για έναν βαθμό δικαιοδοσίας.

ii. Δίκαιος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας

18. Το Δικαστήριο υπομνήσκει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της υποθέσεως και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων, τα οποία έχουν διαμορφωθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υποθέσεως, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και της συμπεριφοράς και ευθύνης των αρμοδίων αρχών, ως και των συνεπειών της διαφοράς για τους ενδιαφερομένους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά της Γαλλίας* [GC], n° 30979/96, παρ. 43, CEDH 2000-VII).

19. Εξ άλλου, μόνον οι καταλογιστέες στις αρμόδιες δικαστικές αρχές καθυστερήσεις μπορούν να οδηγήσουν στη διαπίστωση μιας υπερβάσεως της ευλόγου προθεσμίας, η οποία είναι αντίθετη προς τη Σύμβαση. Ακόμα και στα νομικά συστήματα που καθιερώνουν την αρχή της διεξαγωγής της δίκης από τους διαδίκους, η συμπεριφορά των ενδιαφερομένων δεν απαλλάσσει τους δικαστές από την υποχρέωση να εξασφαλίζουν την απαιτούμενη από το άρθρο 6 παρ. 1 ταχύτητα (*Λιτοσελίτης κατά της Ελλάδος*, n° 62771/00, παρ. 30, απόφαση της 5^{ης} Φεβρουαρίου 2004).

20. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, στην παρούσα υπόθεση, η οποία δεν φαίνεται να παρουσιάζει καμία ιδιαίτερη πολυπλοκότητα, το Πολυμελές Πρωτοδικείο έκρινε χρήσιμο να διατάξει αυτεπαγγέλτως πραγματογνωμοσύνη, όπως άλλωστε είχε το δικαίωμα δυνάμει του άρθρου 368 παρ. 1 ΚΠολΔ. Ο πρώτος πραγματογνώμονας που διόρισε το δικαστήριο, αντικαταστάθηκε κατόπιν αιτήσεως της πρώτης προσφεύγουσας, και ο δεύτερο παραιτήθηκε για λόγους υγείας. Έτσι, η υπόθεση φαίνεται να έχει «μπλοκαρισθεί» στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, και η Κυβέρνηση χαρακτηρίζει το γεγονός αυτό ως μη εξάντληση των εσωτερικών ενδίκων μέσων εκ μέρους της πρώτης προσφεύγουσας, η οποία, κατά την άποψη της Κυβερνήσεως, έπρεπε να έχει ζητήσει από το δικαστήριο να ανακαλέσει την πραγματογνωμοσύνη.

21. Ωστόσο, κατά το Δικαστήριο, δεν πρόκειται για ένα πρόβλημα εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων, αλλά, μάλλον, για το αν η πρώτη προσφεύγουσα επέδειξε την επιμέλεια η οποία απαιτείται από το ελληνικό νομικό σύστημα, σύμφωνα με το οποίο η πρόοδος της αστικής διαδικασίας εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την επιμέλεια των διαδίκων (βλ., ειδικότερα, *Καρρά κατά της Ελλάδος*, n° 4849/02, παρ. 20, απόφαση της 2ας Ιουνίου 2005).

22. Όσον αφορά το θέμα αυτό, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι επανειλημμένως η πρώτη προσφεύγουσα δεν επέδειξε επιμέλεια κατά τη διεξαγωγή της δίκης : εγκατέλειψε τη διαδικασία από τις 11 Νοεμβρίου 1998 μέχρι τις 17 Φεβρουαρίου 2000, δηλαδή για περισσότερο από ένα έτος και ένδεκα μήνες, δεν ενεφανίσθη κατά την εξέταση των μαρτύρων, στις 30 Μαΐου 2002, και φαίνεται ότι έχει εγκαταλείψει τη διαδικασία μετά την παραίτηση του δεύτερου πραγματογνώμονα. Εξ άλλου, όπως προκύπτει από την οικεία νομοθεσία, και ειδικότερα από το άρθρο 173 παρ. 1 και 3 ΚΠολΔ, καθώς και από τη νομολογία των δικαστηρίων, όποιος κοινοποιεί σε διορισθέντα από δικαστήριο πραγματογνώμονα τον διορισμό του και τον καλεί να διενεργήσει την πραγματογνωμοσύνη, υποχρεούται να του προκαταβάλει τα έξοδα και την αμοιβή του, ακόμα και αν ο διάδικος αυτός είναι αντίθετος προς τη διενέργεια της διαταχθείσας πραγματογνωμοσύνης. Εάν ο διάδικος αυτός δικαιωθεί, το δικαστήριο διατάσσει τον ηττώμενο διάδικο να του καταβάλει τα έξοδα αυτά. Ωστόσο, εν προκειμένω, όπως φαίνεται, ουδέποτε η πρώτη προσφεύγουσα προκατέβαλε στους πραγματογνώμονες τα έξοδα και την αμοιβή τους, κατά παράβαση των διατάξεων του οικείου εσωτερικού δικαίου. Δεν μπορεί,

επομένως, κατά την άποψη του Δικαστηρίου, να διατείνεται ότι υπήρξε θύμα των «διαδοχικών παραιτήσεων» των πραγματογνώνων, αφού δεν έκανε χρήση καμιάς από τις δυνατότητες που της πρόσφερε το εσωτερικό δίκαιο, ή να πληρώσει, δηλαδή, *ex ante* τους πραγματογνώμονες για να αρχίσει η διαδικασία της πραγματογνωμοσύνης, ή να ζητήσει από το δικαστήριο να ανακαλέσει την πραγματογνωμοσύνη και να συνεχισθεί η δίκη.

23. Αντιθέτως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι καμία περίοδος αδικαιολόγητης καθυστέρησης δεν μπορεί να καταλογισθεί στο Πολυμελές Πρωτοδικείο. Κάθε φορά που προσέφευγαν ενώπιόν του οι διάδικοι, το δικαστήριο ανταποκρινόταν χωρίς καθυστέρηση και όριζε τις δικάσιμους εντός ευλόγων προθεσμιών. Ως εκ τούτου, και χωρίς να λησμονούμε ότι το δικαστήριο δεν μπορούσε με δική του πρωτοβουλία να επιβάλει στην πρώτη προσφεύγουσα τη συνέχιση της δίκης (*Καρρά κατά της Ελλάδος*, ό.π.), το Δικαστήριο εκτιμά ότι το Πολυμελές Πρωτοδικείο δεν αθέτησε την υποχρέωσή του να συνεχίσει την επίμαχη διαδικασία στο μέτρο που αυτό ήταν δυνατό.

24. Το Δικαστήριο άγεται, επομένως, στο συμπέρασμα ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η μεγάλη διάρκεια της διαδικασίας οφείλεται στην πρώτη προσφεύγουσα και όχι στις δικαστικές αρχές (βλ., προς την κατεύθυνση αυτή, *Αρβανίτης κατά της Ελλάδος* (déc.), n° 57559/00, απόφαση της 6^{ης} Ιουνίου 2002).

25. Δεν υπήρξε, επομένως, παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως όσον αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κάνει δεκτή* την προσφυγή ως παραδεκτή όσον αφορά τη σχετική προς την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας αιτίαση της πρώτης προσφεύγουσας, και την απορρίπτει ως απαράδεκτη κατά τα λοιπά.

2. *Κρίνει* ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως.

Συντάχθηκε στη Γαλλική γλώσσα, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 26 Απριλίου 2007 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού Διαδικασίας.

- υπογραφή -

- υπογραφή -

Søren NIELSEN /

Γραμματέας

Nina VAJIĆ

Πρόεδρος